

Džamejka Kinkejd

U NOĆI

Po mrklome mraku, u gluvo doba, kada noć nije izdeljena poput slatkog napitka u male gutljaje, kada više ne postoji vreme uoči ponoći, ponoć ili samo što ponoć mine, kad noć je na nekim mestima obla, na drugim ravna, a ponegde pak nalik na duboku rupu, modru po rubovima, a unutra crnu, pristižu skupljači izmeta.¹

Dolaze i odlaze, gaze po raskvašenom tlu u obući od slame. Škriputav je bat njihovih koraka u slaminatim cipelama. Ne progovaraju ni reči.

Skupljači izmeta mogu da vide pticu koja se vrzma po krošnjama drveća. Nije to ptica. To je žena koja je izašla iz svoje kože i namerila se da piće krv svojim tajnim neprijateljima. To je žena koja je ostavila svoju kožu u čošku brvnare. To je razumna žena, koja obožava pčele i hibiskus. To je žena koja, u šali, njače kao magarac kad on ožedni.

Glasaju se zrikavci, čuje se odjek crkvenog zvona, čuje se kako krkca ova kuća, i ona tamo i druge kuće dok naležu na tlo. Iz daljine dopire zvuk radija – ribar sluša merengu.² Čuje se kako neki muškarac stenje u snu; čuje se kako se žena gnuša muškarčevog stenjanja. Čuje se kako muškarac probada ženu, čuje se kako njena krv lipti po podu, čuje se kako g. Strafi, pogrebnik, odnosi njen leš. Čuje se njen duh, koji vratio se iz mrtvih i sada posmatra muškarca koji je nekoć stenjao; njega je za sva vremena obuzela grozniča. Čuje se kako neka žena piše pismo; čuje se škipuckanje nalivpera po beloj hartiji; čuje se pucketanje prituljene petrolejke; čuje se kako ženu tišti glava.

Kiša poliva limene krovove, krošnje drveća, kamenje u dvorištu, pesak, zemlju. Noć je na nekim mestima vlažna, na drugim topla.

Gospodin Gišard stoji ispod procvalog kedra, u onom lepom belom odelu, koje je čisto baš kao i onog dana kada su ga u njemu sahranili. Belo odelo je stiglo iz Engleske u smedjem paketu: „Prima: g. Džon Gišard”, i kako već dalje ide. Gospodin Gišard stoji ispod krošnje, u svom lepom belom odelu i drži čašu punu ruma – istu onu čašu ruma koju je imao u ruci pred samu smrt – i posmatra kuću u kojoj je nekoć živeo. Ljudi koji sada stanuju u njoj ustuknu kroz vrata kada ugledaju gospodina Gišarda kako stoji ispod kedra, u svom lepom belom odelu. Gospodinu Gišardu nedostaje njegova harmonika; vidi se po tome što stalno udara ritam nogom.

*

Čujem u snu kako se rađa beba. Mogu da joj vidim lice, sićušno ušiljeno lice – prelepo. Mogu da joj vidim ručice – i one tako ljudke. Oči su joj sklopljene. Diše, bebica.

¹ U područjima sa nerazvijenim kanalizacionim sistemom ponekad se organizuje služba skupljača izmeta (eng. *night-soil man*), koji tokom noći prazne kible iz poljskih nužnika lokalnog stanovništva. (Prim. prev.)

² Vrsta plesne muzike u dvočetvrtinskom tempu, porekлом sa Haitija i Dominike. (Prim. prev.)

Diše. Kmeči, bebica. Kmeči. Beba i ja zatim odlazimo na pašnjak. Beba čupka zelenu travu svojim mekim, rumenim usnama. Majka me drmusa za ramena. Zove me: „Mlada damo, mlada damo“. „Ali još je noć“, odgovaram. Majka kaže: „Jeste, ali opet si se pomokrila u krevet“. I moja majka, koja je još uvek mlada i lepa, kojoj su još uvek usne rume, svlači mi vlažnu spavaćicu, skida mokru posteljinu sa kreveta. Moja majka može sve da promeni. U mom snu je noć.

„Kakva su ono svetla u planini?“

„Svetla u planini? Oh, to je žablis.³“

„Žablis! Ali kako? Šta je to žablis?“

„To je biće koja se može pretvoriti u bilo šta. Ali može ih razotkriti po očima. Oči im svetle poput lampe, toliko su sjajne da se u njih ne može gledati. Tako se prepoznaže žablis. Vole da se pentraju i lutaju po planinama. Pripazi se kad vidiš lepu ženu. Žablis uvek nastoji da izgleda kao lepa žena.“

*

Niko mi nikad nije rekao: „Moj otac, skupljač izmeta, jako je dobar i veoma ljubazan. Kada nađe na psa on ga ne šutne, već pomiluje po glavi. Voli sve od ribe, a naročito glavu. Prilično redovno ide u crkvu i uvek se ozari kada sveštenik najavi: 'Moćna tvrdava naš je Gospod', njegovu omiljenu himnu. Voleo bi da nosi ružičaste košulje i ružičaste pantalone, ali zna da to nije baš boja za muškarce, pa se stoga oblači u tamnoplavu i braon, boje koje uopšte ne podnosi. Upoznao se sa mojom majkom u onoj šklopocijiji koja u ovom kraju slovi kao autobus, beše to davno, ali on još uvek uživa da zvižduće. Jednom prilikom, potrčavši da uhvati autobus, pao je i slomio članak, pa je morao nedelju dana da leži u bolnici. To ga je sneveselilo, no prilično se oraspoložio kada je ugledao majku i mene, kako mu se osmehujemo, nadnešene nad njegov beli poljski krevet, sa buketima žutih ruža u rukama. Rekao je: 'Oh, bože. Oh, bože.' Ono što moj otac, skupljač izmeta, najviše voli da radi jeste da zauzme busiju na velikom kamenu ispod krošnje mahagonija i posmatra dečiću kako se igraju kriketa, dok se zalaže škembiciima punjenim krvljui i rižom i pijucka pivo od đumbira. Često mi zna reći: 'Dušo moja, ono što najviše volim da radim', i tako dalje. Stalno iščitava botaničke knjige i zna dosta o plantažama kaučuka i kaučukovcu; ali ne umem da objasnim odakle mu ova zanimacija, pošto je jedino stablo kaučukovca koje je ikada video u životu ono posebno uzgojeno u botaničkoj baštji. Vodi računa o tome da mi cipele za školu pašu. Volim svog oca skupljača izmeta. Moja majka voli mog oca skupljača izmeta. Svi ga vole i mašu mu kad god ga sretnu. Veoma je zgodan, znate, i primetila sam da se žene osvrću za njim. U naročitim prilikama nosi smeđi filcane šešir, koji naručuje iz Engleske, i smeđe kožne cipele, koje takođe naručuje iz Engleske. Ostalim danima ide gologlav. Kada me pozove, odgovorim: 'Da, gospodine'. Majci kao rođendanski poklon uvek kupi neku finu tkaninu za novu

³ La jablesse – Legendarno biće iz karipskih legendi, koje pije krv. Obično je ženski duh, koji se noću kreće u obliku vatrene lopte, odvlači i napastjuje muškarce, oduzima im dušu, nakon čega se žrtvama gubi svaki trag, ali po danu izgleda kao normalna osoba i jedino se može prepoznati po crvenim očima. (Prim. prev.)

haljinu. Moj otac skupljač izmeta nas usrećuje i obećao je da će nas jednog dana odvesti da gledamo nešto o čemu je čitao, a što se zove cirkus."

*

Noću se cvetovi zatvaraju i zbijaju. Cvetovi hibiskusa, cvetovi plamenca, različci, perunike, neveni, partenije, ljiljani, cvetovi bodljikave hakee, cvetovi na grmu guajabe, cvetovi na stablu guanabane, cvetovi na drvetu šećerne jabuke, cvetovi na drvetu guave, cvetovi u krošnji kedra, cvetovi na drvetu jatobe, cvetovi u krošnji dampsaa, cvetovi na stablu papaje, svi mogući cvetovi se zatvaraju i zbijaju. Cvetovi su uznemireni.

Neko plete korpu, neko šije haljinu za devojčicu ili košulju za dečaka, neko svome mužu sprema supu sa kasavom, kako bi je mogao poneti sutra kad krene u berbu šećerne trske, neko svojoj ženi pravi lep sanduk od mahagonija, neko posipa bezbojni prah ispred zatvorenih vrata da bi neko drugi doneo na svet mrtvorodenče, neko se moli da se razmetno dete, koje se lepo snašlo u tudini, popravi i pošalje paket pun nove odeće, neko spava.

*

Još sam devojčica, ali jednog dana venčaću se sa ženom – ženom crvene kože, crne umršene kose i kestenjastih očiju, koja nosi tako duge sukne da mogu komotno da zagnjurim glavu u njih. Volela bih da se venčam sa tom ženom i živim s njom u kolibi od ilovače pored mora. U kolibi od ilovače biće dve stolice i jedan sto, petrolejka, ormarić sa lekovima, lonac, jedan krevet, dva jastuka, dva čaršava, jedno ogledalo, dve šolje, dva tanjirića, dva tanjira, dve viljuške, dve čaše za vodu, jedan porculanski čajnik, dva pribora za pecanje, dva slamlnata šešira da se zaštитimo od jakog sunca, dva kovčega za svaštarije koje retko koristimo, jedna knjiga praznih stranica, jedna kutija sa dvanaest krejona različitih boja, jedna vekna hleba umotana u smedži papir, jedna kanta za ugalj, jedna slika dve žene koje stoje na gatu, jedna slika tih istih žena kako se grle, jedna slika tih istih žena kako mašu za rastanak, jedna kutija šibica. Svakoga dana ova crvenoputa žena i ja obedovaćemo hleb i mleko za doručak, skrivaćemo se u grmlju i osušenom kravljom balegom gađati ljudi koji nam se ne dopadaju, uspinjaćemo se na kokosove palme, brati kokosove orahe, jesti i piti iz ljudske kokosovih oraha koje smo uzbralle, bacaćemo kamejne u more, prerušićemo se u Džona Bula⁴ i plašiti bespomoćnu dečicu koja se vraća iz škole, odlazićemo u ribolov i loviti samo omiljene ribe, koje ćemo potom ispeći za večeru, krašćemo zelene smokve i zalagati se njima uz pečenu ribu. Svakog bismo dana radiće to. Svake noći pevala bih toj ženi pesmu; reči joj još ne znam, ali melodija mi se već vrzma po glavi. Ova žena, sa kojom bih želela da se venčam, zna mnogo toga, ali priopćedaće mi samo o onim stvarima koje me ni u snu ne bi rasplakale; i svake noći, iznova i

⁴ Džon Bul (John Bull), slično kasnjijem Ujka Semu u Americi, predstavlja nacionalnu personifikaciju Britanije. Osmislio ga je dr Džon Arbutnot 1712. godine, a popularisali su ga britanski štampari i ilustratori u kolonijama. (Prim. prev.)

iznova, pričaće mi o nečemu što počinje sa: „Pre nego što si se rodila“. Venčaću se sa takvom ženom, i svake noći, svake bogovetne noći, biću potpuno srećna.

(Sa engleskog preveo **Alen Bešić**)

Džamejka Kinkejd (Jamaica Kincaid) je rođena 1949. godine u St. Džonu na ostrvu Antiga kao Elejn Poter Ričardson (Elaine Potter Richardson). Srednju školu je završila na rodnom ostrvu, a sa 17 godina odlazi u Njujork da radi kao bebisiterka.

Studirala je fotografiju u *New School of Social Research*, a pohađala je i *Franconia* koledž u Nju Hempširu. Spisateljsku karijeru je započela nizom članaka za *Ingenu* magazin, a nešto kasnije se zaposlila u *New Yorker*-u, na čijim stranicama publikuje većinu poetskih proza, kasnije objedinjenih u njenoj prvoj knjizi *Na dnu reke* (*At the Bottom of the River*), objavljenoj 1983. godine. Nakon toga slede romani: *Eni Džon* (*Annie John*, 1986), *Mestašce* (*A Small Place*, 1988), *Lusi* (*Lucy*, 1990), *Autobiografija moje majke* (*The Autobiography of My Mother*, 1996), *Moj brat* (*My Brother*, 1997), *Gospodin Poter* (*Mr. Potter*, 2002).

Živi u Vermontu i predaje kreativno pisanje na univerzitetu Harvard. (A. B.)